

Sivistyksen palvelualue

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue, Yhteiset palvelut

LAHDEN KAUPUNGIN
PERUSOPETUKSEN AAMU—JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN
TOIMINTASUUNNITELMA 1.8.2024 alkaen

(päivitetty siv.ltk. 21.5.2024)

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	2
1 PERUSOPETUKSEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT	3
1.1 Arvopohja ja tehtävä.....	3
1.2 Aamu- ja iltapäivätoimintaa ohjaavat linjaukset.....	3
2 TOIMINNAN TAVOITTEET	4
2.1. Eettinen kasvu ja yhdenvertaisuus.....	5
2.2 Hyvinvoinnin, tunne-elämän, ja sosiaalisen kehityksen tukeminen.....	6
2.3 Osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä sosiaalinen vahvistaminen.....	7
3. AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN KESKEISET SISÄLLÖT	8
4. TOIMINNAN JÄRJESTÄMINEN, SUUNNITTELU JA ARVIOINTI	9
4.1. Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen.....	10
4.1.1 Aamu- ja iltapäivätoiminnan hallinnointi ja koordinointi.....	12
4.1.2 Toiminnan järjestämisen periaatteet.....	12
4.1.3 Työn ja vastuun jako.....	13
4.1.4 Toiminnan rahoitus.....	14
4.1.5 Toiminnasta tiedottaminen.....	14
4.1.6 Iltapäivätoimintaan hakeminen.....	14
4.1.7 Tapaturmavakuutus.....	15
4.1.8 Toimintaympäristö ja turvallisuus.....	15
4.1.9 Henkilöstön kelpoisuusehdot.....	15
4.1.10 Täydennyskoulutus.....	16
4.1.11 Toimintaan ottaminen.....	16
4.1.12 Asiakkaan kuukausimaksut.....	17
4.1.13 Irtisanoutuminen.....	18
4.1.14 Välipala.....	18
4.1.15 Koulumatkaetuus.....	18
4.1.16 Toiminnan seuranta ja tilastointi.....	18
5. YHTEISTYÖ TOIMIJOIDEN KESKEN	19
5.1. Yhteistyöstä kodin kanssa.....	19
5.2 Yhteistyöstä koulun kanssa.....	19
5.3 Muut yhteistyötahot.....	20
6 TUKEA TARVITSEVAT LAPSET AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNASSA	20
6.1 Aamu- ja iltapäivätoiminta yleisen, tehostetun ja erityisen tuen aikana.....	21
6.1.1 Erityistä tukea tarvitseva oppilas aamu- ja iltapäivätoiminnassa.....	22
6.1.2 Kehitysvammaisen koululaisen iltapäivätoiminnan järjestäminen.....	22
6.2 Yhteistyö toiminnan järjestämisessä.....	23
7. MUUT KUNTAKOHTAISET STRATEGIAT	23

8. YRITYSTEN JA YHTEISÖJEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ, MARKKINOINTI JA SPONSOROINTI AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNASSA 24

Johdanto

Aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteista, tavoitteista ja toimintaperiaatteista säädetään perusopetuslain (628/1998) 8a luvussa.

Tämä toimintasuunnitelma tukee Lahden kaupungin perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan toteuttamista. Toimintasuunnitelmassa ohjeistetaan toiminnan järjestämisen kannalta oleellisia periaatteita ja linjauksia. Iltapäivätoiminnan ohjaajat laativat lisäksi vuosittaisen toimintapaikkakohtaisen toimintasuunnitelman tämän toimintasuunnitelman ja *Opetushallituksen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden 2011 (Määräykset ja ohjeet 2011:1)*, perusopetuksen laatukriteerien (**Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:29**) sekä Laatu lahtelaisiin kouluihin, Lahden kaupungin perusopetuksen kehittämisen työkaluja – julkaisun pohjalta.

~~Lahdessa järjestetään aamupäivätoimintaa vain kehitysvammaisille oppilaille, joten tässä suunnitelmassa käytetään ilmaisua iltapäivätoiminta tarkoitettaessa edellä mainitun lain ja perusteiden mukaista toimintaa.~~

Lahden perusopetuksessa ei järjestetä aamupäivätoimintaa vähäisen kysynnän vuoksi.

1 Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisen lähtökohdat

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain¹ mukaista perusopetuksen oppilaille suunnattua ohjattua toimintaa, jonka kokonaisuudesta kunta vastaa. Perusopetuslain mukaisesti Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnantavoitteista ja keskeisistä sisällöistä antamalla toimintaa varten perusteet². Aamu- ja iltapäivätoiminta tulee järjestää näiden perusteiden mukaisesti.

Näissä perusteissa käytetään aamu- ja iltapäivätoiminnassa olevasta perusopetuksenoppilaasta nimitystä lapsi. Toiminnassa lapsi ei ole oppilaan roolissa. Luvussa 4 käytetään oppilas -nimitystä, kun viitataan perusopetuksessa määriteltyyn oppimisen ja koulunkäynnin tukeen.

Lahden kaupungin osuus on erotettu perusopetuksen ~~aamu-~~ ja iltapäivätoiminnan perusteiden tekstistä kursivoituna. Kuntakohtaisessa perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmassa käytetyt termit määritellään siten, että toiminnan järjestäjällä tarkoitetaan kaupunkia, palveluntuottajalla tarkoitetaan yksityistä tai julkista palveluntuottajaa ja toimintapaikalla paikkaa, missä perusopetuksen iltapäivätoiminta käytännössä tapahtuu.

1.1 Arvopohja ja tehtävä

Aamu- ja iltapäivätoiminta pohjautuu perusopetuksen arvoihin, joita ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristönelinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen.

Toiminnan tulee perusopetuksen tavoin edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisen yhteiskunnallisena lähtökohtana on turvallisen kasvuympäristön tarjoaminen lapselle. Toiminnan keskeisenä tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä tukea myös perhettä ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tehtävänä on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen seuraavista näkökulmista:

- Lapsen vapaa-ajan toiminnan ohjaaminen
- Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen
- Lapsen koulunkäynnin ja oppimisen tukeminen

¹ Perusopetuslaki (628/1998) 48 a, b, c, d, e ja f § (1136/2003) 48 a-e § (1136/2003) ja 48 f § (127/2016)

² Perusopetuslaki 48 a § 3 mom. (1136/2003)

- Varhainen puuttuminen ja sosiaalinen vahvistaminen

1.2 Aamu- ja iltapäivätoimintaa ohjaavat linjaukset

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla pyritään vähentämään lasten yksinäistä aikaa ilman turvallisen aikuisen läsnäoloa ja ohjausta ennen ja jälkeen koulupäivän. Toiminnan järjestämiseen liittyvien ratkaisujen, toimintatapojen ja toimintaympäristön tulee tukea asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa huolehditaan toimintaympäristön turvallisuudesta ja siitä, että lapset eivät joudu kiusaamisen, häirinnän tai väkivallan kohteiksi.

Aamu- ja iltapäivätoiminta vahvistaa lasten itseluottamusta ja monipuolisten vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Se innostaa ja tukee lapsia myös omien vahvuuksien löytämiseen ja oman osaamisen kehittämiseen. Toiminta valmentaa itsestä huolehtimiseen ja antaa mahdollisuuksia luovaan itsensä toteuttamiseen. Hyvin ja laadukkaasti järjestetty aamu- ja iltapäivätoiminta ohjaa lasten tarpeet ja edellytykset huomioon ottaen lapsia kasvamaan vähitellen aktiiviseen, terveelliseen ja kestäväan elämäntapaan sekä elämään kansainvälistyneessä ja teknologisoituneessa maailmassa.

Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon sekä yksilölliset että yhteisölliset näkökohdat. Aamu- ja iltapäivätoiminta on ryhmätoimintaa, ja **jossa** ryhmää ohjaavat säännöt ja arvot muovaavat osaltaan lasten sosiaalista kasvua. Tavoitteena on tarjota lapsille heidän tarpeitansa vastaavaa, monipuolista ja virkistävää toimintaa sekä antaa myös mahdollisuus lepoon ja itsekseen olemiseen. Koulupäivän aikana tapahtuneet asiat ja lasten omat kokemukset tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa toiminnassa huomioon.

Aamu- ja iltapäivätoiminta tulee rakentaa jatkumona varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kasvatustehtävälle. **Toimintaa ohjaavat perusopetuksen yleiset kasvatustavoitteet. Toiminnalla on oma erityisluonteensa, sillä se perustuu vapaaehtoisuuteen ja sijoittuu lasten vapaa-aikaan.** Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen toteutuu parhaiten luonnollisia kasvuympäristöjä ja pedagogista osaamista hyödyntämällä ja yhdistämällä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri.

Lasten itsenäisyys lisääntyy kasvun myötä vähitellen, mutta lapset tarvitsevat vielä aikuisen turvaa, läsnäoloa ja ohjausta. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa tulee olla riittävä määrä kelpoisuuden omaavia, osaavia ja ammattitaitoisia ohjaajia. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään eri toimijoiden välistä moniammatillista yhteistyötä ja yhteistyötä perheiden kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on lisätä tuntemusta lapsista ja auttaa heidän tarpeidensa tunnistamista sekä parantaa toiminnan laatua. Työsuhteiden pitkäkestoisuus edistää ihmissuhteiden pysyvyyttä, joka puolestaan lisää lasten turvallisuuden tunnetta ja ohjaajan mahdollisuutta tukea lasten kehitystä.

On suositeltavaa, että aamu- ja iltapäivätoiminta sisältyy kunnalliseen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan³. Toimintaa järjestettäessä otetaan huomioon eri kieliryhmien tarpeet⁴

³ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 §

⁴ Perusopetuslaki 48 b § 3 mom. (1136/2003)

sekä eri-ikäisten lasten tarpeet. Myös eri kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten tarpeet samoin kuin paikalliset erityispiirteet otetaan huomioon mahdollisimman hyvin.

2 Toiminnan tavoitteet

Iltapäivätoiminnan yleisenä tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Toiminnan tulee lisäksi edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta.⁵ Tämä tavoite velvoittaa kaikkia aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisessä ja toteuttamisessa mukana olevia.

Tässä toimintasuunnitelmassa kaupunki täsmentää perusopetuslaissa säädetyt ja tässä luvussa kuvattavat yleiset tavoitteet ottaen huomioon paikalliset tarpeet, toimintaympäristön ja kunnan omat strategiset linjaukset.

Kotien työtä tuettaessa lähtökohtana on, että lapsen huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta. Ohjaajilla on aamu- ja iltapäivätoiminnassa ammatillinen vastuu lapsen kasvatuksesta. Ohjaajien työtä ohjaavana periaatteena on kasvatuskumppanuus, jolla tarkoitetaan ammattikasvattajien sitoutumista toimimaan yhdessä huoltajien kanssa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena.

Kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen edellyttää keskinäiseen kunnioitukseen ja tasa-arvoisuuteen perustuvaa yhteistyötä. Koteja kannustetaan osallistumaan yhteistyöhön ja edistetään huoltajien aktiivista roolia.

Iltapäivätoiminta ja perusopetus toimivat yhteistyössä ja kehittävät paikalliseen yhteistyöhön sopivia rakenteita ja toimintatapoja. Aamu- iltapäivätoiminta yhdessä oppilasopiskelu- ja huollon palveluita tuottavan henkilöstön kanssa tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja koulunkäyntiä. Yhteisen päämäärän tulee näkyä myös yksittäistä lasta koskevien asioiden hoidossa, tiedonsiirrossa ja iltapäivätoiminnan henkilöstön osallistumisessa tarpeen mukaan lasta koskeviin neuvotteluihin huoltajien luvalla. Avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutus luo pohjan hyvälle yhteistyölle ja tiedottamiselle.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa lapsella voi olla huoltajan, opettajan ja ohjaajan kesken sovittavalla tavalla mahdollisuus läksyjen tekoon.

Tavoitteena on

- *järjestää lapselle koulupäivän jälkeen mahdollisuus olla turvallisessa ja valvotussa toiminnassa, jonka toteuttamisesta vastaavat ammattitaitoiset ohjaajat.*
- *luoda ilmapiiriltään kiireetön, myönteinen, turvallinen ja monipuolinen toiminta- ja kasvuympäristö, jossa korostuvat hyvät ihmissuhteet sekä tilojen suunnitelmallinen käyttö.*
- *mahdollistaa lapselle mielekästä, virkistävää ja laadukasta vapaa-ajantoimintaa, joka osaltaan tukee lapsen koulunkäyntiä ja oppimista. Toiminnan suunnittelun lähtökohtana ovat sekä oppilaan yksilölliset että yhteisölliset tarpeet ja tavoitteet.*
- *lisätä osallisuuden mahdollisuuksia ja vahvistaa sosiaalisia taitoja.*

⁵ Perusopetuslaki 48 a § 1 mom. (1136/2003)

2.1. Eettinen kasvu ja yhdenvertaisuus

Aamu- ja iltapäivätoiminta tukee lasten eettistä kasvua ja käsitystä ihmisten yhdenvertaisuudesta. Toiminnan eettisenä lähtökohtana ovat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelty perusopetuksen arvopohja sekä tarpeen mukaan kodin ja koulun kanssa yhteistyössä yhdessä tarkennetut sovitut kasvatukselliset periaatteet ja käytännöt. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa korostuu lapsilähtöisyys. Jokainen lapsi nähdään arvokkaana yksilönä. Lapset ovat ikä- ja kehitysvaiheensa mukaisesti itsestään ja teoistaan vastuullisia. He tarvitsevat eettisessä ajattelussaan ja vuorovaikutustaidoissaan aikuisten ohjausta. Eettisessä kasvatuksessa ja yhdenvertaisuuden tukemisessa on tärkeää erityisesti aikuisten antama malli, ryhmän vuorovaikutussuhteet sekä arkipäivän tilanteissa kohdattavat eettiset kysymykset.

Eettisen kasvun tavoitteena on vastuullisuuden ja vastavuoroisuuden ymmärtäminen. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa lapsia ohjataan kasvamaan vähitellen vastuuseen:

- omasta hyvinvoinnista ja terveellisistä elämäntavoista
- toisten hyvinvoinnista sekä siihen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista
- oman toiminnan aiheuttamista tunteista ja seurauksista itselle ja toisille
- ryhmän toimintaan liittyvistä säännöistä ja sopimuksista
- myönteisestä suhtautumisesta ympäristöön, luontoon ja kestävään elämäntapaan.

Yhteisöllinen vastuun, luottamuksen ja huolenpidon ilmapiiri aamu- ja iltapäivätoiminnassa edistää eettistä kasvua. Eettisessä kasvatuksessa hyödynnetään ryhmän vuorovaikutusta, eri tilanteisiin liittyviä keskusteluja, taiteen, leikin ja liikunnan tarjoamia mahdollisuuksia sekä esteettisiä kokemuksia ja toiminnallisuutta. Lasta ohjataan menettelytapoihin, joilla mahdollisia ongelmatilanteita voidaan käsitellä myönteisesti ja ratkaisukeskeisesti.

2.2 Hyvinvoinnin, tunne-elämän ja sosiaalisen kehityksen tukeminen

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on lasten hyvinvoinnin, tunne-elämän ja sosiaalisen kehityksen tukeminen. Ohjaajan myönteisellä suhtautumisella ja läsnäololla on tässä suuri merkitys. On tärkeää, että jokainen lapsi kokee olevansa arvostettu ja hyväksytty. Lapset tarvitsevat myös kaveripiirin hyväksyntää ja tunteen ryhmään kuulumisesta. Yhdessä toimimalla opitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tarvittavia taitoja, kuten vastavuoroisuutta ja erimielisyyksien ratkaisua myönteisin keinoin. Lapsia ohjataan tunnistamaan erilaisia tunteita ja säätelemään omaa toimintaansa.

Lasten rohkaisu ja kannustaminen tukevat itsetunnon kehitystä, ja samalla lapset oppivat luottamaan omiin taitoihinsa. Osallistumisen iloa ja onnistumisen kokemuksia korostetaan. Aamu- ja iltapäivätoiminta tukee lasten harrastuneisuutta ja tutustuttaa mahdollisuuksien mukaan erilaisiin vapaa-ajan harrastuksiin.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee sekä kasvu ympäristönä että ilmapiiriltään olla kiireetön ja turvallinen. On tärkeää, että Toiminnassa lapsilla on mahdollisuus sekä levähtämiseen ja

rauhottumiseen että ulkoiluun ja fyysiseen aktiivisuuteen. Maittava välipala ja ympäristön viihtyisyys lisäävät hyvinvoinnin kokemusta.

Koulun ja aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteiset linjaukset tukevat ja vahvistavat lasten hyvinvointia ja sosiaalista kehitystä. Lasten tarpeet huomioonottava moniammatillinen yhteistyö edesauttaa myös aamu- ja iltapäivätoiminnan ryhmien muodostamista ja lasten sijoittelua ryhmiin. Tavoitteena on muodostaa lasten päivästä ehjä kokonaisuus.

Tavoitteena on, että iltapäivätoiminnassa leikitään, liikutaan ja ulkoillaan joka päivä. Lapsi saa leikkiä ja rentoutua ikätovereidensa seurassa. Leikki jakautuu vapaaseen leikkeihin vapaisiin leikkeihin ja ohjattuihin leikki- ja toimintatuokioihin sisällä ja ulkona. Vapaassa ja omatoimisessa leikissä lapset leikkivät itsenäisesti ohjaajan tukiessa taustalla leikin sujumista. Vuorovaikutustaitoja ohjaajat harjoittelevat kannustamalla lapsia

- leikkimään keskenään
- opettelemaan ja sopimaan säännöistä sekä niissä pysymistä
- ratkaisemaan riitoja
- huomioimaan muita, esimerkiksi harjoittelemalla vuoron odottamista erilaisissa tilanteissa.

Lasten päivittäinen liikkuminen ja ulkoilu huomioidaan viikkosuunnitelmassa, jossa varataan omaehtoiselle ja ohjatulle liikkumiselle riittävästi tilaa. Päivittäisen liikkumisen toteutuminen on ohjaajien vastuulla.

Ohjatussa leikki- ja toimintatuokiossa ohjaaja toimii leikin johtajana tukien leikin sujumista. Toimintatuokioita järjestetään esimerkiksi kädentaitojen, musiikki-, ilmaisutaito- ja liikuntaleikkien, pallopelien sekä piha- ja perinneleikkien muodossa. Ohjattujen tuokioiden suunnittelu lähtee lasten tarpeista ja heidän mielenkiinnon mielenkiintonsa kohteista ikätason mukaisesta kehitysvaiheesta.

Iltapäivätoiminnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota vähän liikkuvien lasten liikkeelle saamiseen, sillä liikunta tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kehitystä. Liike on lapselle oppimisen väline ja monipuolinen liikkuminen edistää lapsen oppimista. Ilo, leikki ja myönteiset kokemukset tehostavat oppimista. Myös lapsen omille oivalluksille ja ideoille annetaan tilaa.

Leikkejä varten toimintapaikassa on leluja, leikkivälineitä, lautapelejä, ulko- ja sisäpelivälineitä ja muita tarvikkeita.

2.3 Osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä sosiaalinen vahvistaminen

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa tavoitteena on osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä sosiaalinen vahvistaminen. Toiminta toteutetaan niin, että se lisää lasten

onnistumisen kokemuksia ja osallisuutta. On tärkeää, että lapset tulevat kuulluksi toiminnassa ja voivat osallistua sen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Huomiota kiinnitetään erityistä tukea tarvitsevien ja eri kulttuuritaustaisten lasten osallistumisen edistämiseen. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa kunnioitetaan lasten omaa kieli- ja kulttuuritaustaa sekä elämäntapaa ja -arvoja. Samalla huolehditaan, että kukaan ei joudu muihin huonompaan asemaan esimerkiksi etnisen alkuperänsä, sukupuolensa, ikänsä, uskontonsa tai vammansa vuoksi. ~~Perusopetuksen tavoin otetaan erityisesti huomioon lapset, jotka ovat taustaltaan saamelaisia, romaneja tai maahanmuuttajia sekä viittomakieliset lapset.~~ Eri kulttuureihin tutustumalla voidaan monipuolistaa toimintaa, lisätä ymmärrystä ja vähentää ennakkoluuloja sekä rikastuttaa yhdessäoloa.

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla lisätään lasten tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan ~~Tavoitteena on~~, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista tukea ja ohjausta. ~~Suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon tyttöjen ja poikien kehityksen erot ja erilaiset tarpeet.~~

Lasten tulee ikätasonsa mukaisesti saada itse osallistua yhteisten sääntöjen ja sopimusten muotoiluun ja saada kokemuksia osallisuudesta. Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ehkäisevät kiusaamista ja syrjäytymistä. Tavoitteena on, että syrjäytymistä aiheuttavat tekijät havaitaan mahdollisimman varhain ja järjestetään tarvittavaa tukea. Tässä onnistuminen edellyttää monialaista yhteistyötä aamu- ja iltapäivätoiminnan, sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja kodin kesken.

3. Aamu- ja iltapäivätoiminnan keskeiset sisällöt

Toiminnan sisällön tulee tukea toiminnalle asetettujen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden ja kuntakohtaisen toimintasuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamista. Toiminnan järjestäjä ja toteuttaja vastaavat toimintapaikkakohtaisesta sisällön ja sen toteutuksen suunnittelusta. Sisällön suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon näiden perusteiden määräykset, toiminnassa mukana olevien lasten määrä, toiminnan monipuolisuus sekä mahdollisuus toimintojen eriyttämiseen ja pienryhmätyöskentelyyn. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun. Toimintasuunnitelmasta ja toiminnan sisällöstä tiedotetaan huoltajille.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa korostuu lasten oikeus turvalliseen lapsuuteen ja kasvuympäristöön. Toiminnan sisällön suunnittelussa otetaan huomioon lasten tarpeet ja omat toiveet. Lapsen, huoltajan ja ohjaajan keskustelu ja tiedonvaihto siitä, millainen toiminta lasta kiinnostaa ja mikä tuottaa hänelle iloa ja virkistystä, vaikuttaa toiminnan sisällön käytännön toteutukseen. Sisältöön vaikuttavat myös paikalliset olosuhteet ja kulttuuritekijät, eri vuodenaikojen tarjoamat ja muut käytännön mahdollisuudet, yhteistyö kunnan muiden toimijoiden kanssa, ohjaajien omat vahvuudet sekä toteuttajien painotukset.

Laadukas aamu- ja iltapäivätoiminnan sisältö muodostuu lasten kannalta ehyeksi ja monipuoliseksi kokonaisuudeksi. Sen avulla vahvistetaan lasten osallisuutta ja toiminnan yhteisöllisyyttä. Toiminta tarjoaa kasvua ja kehitystä tukevaa sosiaalista vuorovaikutusta, ilon ja virkistymisen kokemuksia, esteettisiä kokemuksia ja mahdollisuuden kehittää erilaista osaamista.

Sisältöjä valittaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lasten ikätason mukaiseen kasvu ja kehitystä tukevaan leikkiin, luovaan toimintaan ja myönteisiin elämyksiin. Liikkuminen ja ulkoilu sekä rentoutuminen ja levähtäminen ovat toiminnassa tärkeitä. Myös välipalan nauttimiseen liitetään kasvatuksellista ohjausta. Lapsia ohjataan tarkoituksenmukaiseen ateriaritmiin sekä hyviin ruokavalintoihin ja ruokailutapoihin kiireettömässä ympäristössä.

Monipuolisella sisältötarjonnalla vahvistetaan lasten kulttuurista identiteettiä. Suomalaiseen ja muihin, lasten eri kulttuuri- ja elämäntapoihin liittyviin perinteisiin tutustutaan mm. laulujen, leikkien ja juhlien avulla. Sisältö voi liittyä erilaisiin tavoitteellisiin harrastuksiin ja muuhun kehitystä tukevaan toimintaan. Toiminta voi tarjota lapsille mahdollisuuden myös oman harrastuksen löytämiseen. Koulun kerhotoimintaan ja taiteen perusopetukseen osallistuminen voi olla osa lapsen aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta koostuu seuraavista sisällöllisistä kokonaisuuksista:

- eettinen kasvu ja yhdenvertaisuus
- leikki ja vuorovaikutus
- liikunta ja ulkoilu
- ruokailu ja lepo
- kulttuuri ja perinteet
- käden taidot ja askartelu
- kuvallinen, musiikillinen, kehollinen ja kielellinen ilmaisu
- mediataidot
- arkiaskareet, elinympäristö ja kestävä elämäntapa
- erilaiset tiedolliset ja taidolliset aihepiirit.

4. Toiminnan järjestäminen, suunnittelu ja arviointi

Kunnalla on kokonaisvastuu perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä säädösten ja tämän määräyksen mukaisesti.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävän kunnan tulee hyväksyä perusopetuslaissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa varten toimintasuunnitelma⁶, joka on laadittu perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Toimintasuunnitelman tarkoituksena on tukea aamu- ja iltapäivätoiminnan paikallista järjestämistä ja kehittämistä sekä lisätä toiminnan suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Kunnan tulee myös arvioida antamaansa tai hankkimaansa aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.⁷

Kunta päättää johtosäännössään, minkä hallintokunnan alaisuuteen toiminta sijoitetaan kuntalain⁸ säännösten mukaisesti. Johtosäännössä on hyvä määrätä myös, minkä viranhaltijan tai toimielimen päätösvaltaan kuuluvat mm. seuraavat asiat:

- toiminnan järjestäminen ja koordinaatio

⁶ Perusopetuslaki 48 b § 4 mom. (1136/2003) (1081/2006)

⁷ Perusopetuslaki 48 c § (1136/2003)

⁸ Kuntalaki 50 § 1 mom. (1068/2008) ja 2 mom. (1411/2016)

- ostopalvelusopimusten tekeminen⁹ ja valvonnan toteuttaminen
- avustuksista päättäminen ja valvonnan toteuttaminen
- toimintasuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen
- päätös lapsen ottamisesta aamu- ja iltapäivätoimintaan
- toimintamaksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Lahden kaupungin perusopetuksen ~~aamu- ja~~ iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma ~~on tehty tukemaan~~ **tukee** Lahden kaupungin perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan toteuttamista.

Toimintasuunnitelmassa ohjeistetaan ja määritellään toiminnan kannalta oleellisia periaatteita. Jokainen palveluntuottaja ja toimintapaikka laatii oman vuosittaisen toimintasuunnitelman perusteiden kohdan 3 ja kaupungin toimintasuunnitelman pohjalta. Toimintasuunnitelmaa käytetään työvälineenä toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Huoltaja saa toimintasuunnitelman kautta tietoa Lahden kaupungin perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteisistä päätöksistä ja toimintalinjauksista.

Tämä toimintasuunnitelma on voimassa ~~1.4.2020~~ **1.8.2024** alkaen. Toimintasuunnitelma ~~päivitetään vuosittain tarvittaessa~~ **tarkistetaan vuosittain toiminnan sisällöllisten, määrällisten ja laadullisten tekijöiden osalta ja päivitetään tarvittaessa.** ~~ja mahdolliset~~ **Muutokset** viedään sivistyslautakuntaan hyväksyttäväksi. ~~Lakisääteisen toiminnan kehittäminen vaatii tarkistuksia ja muutoksia toiminnan sisällöllisten, määrällisten ja laadullisten tekijöiden osalta.~~ Näin varmistetaan toiminnan tasalaatuisuus, riittävyys, jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Lahden kaupungin järjestämä perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminta on laadullisesti samantasoista riippumatta järjestämistavasta ja siitä, tuottaako kaupunki palvelun itse vai hankitaanko palvelu avustamalla kaupungin ulkopuolisia palveluntuottajia. Lähtökohta toiminnan laatua tarkasteltaessa on perusopetuslain 8 a luvussa esitetyt keskeiset toiminnan järjestämisen periaatteet. Näitä ovat:

- turvallinen ja toimintaan soveltuva toimintaympäristö
- tapaturmavakuutus
- välipala
- riittävä, ammattitaitoinen ja tehtävään soveltuva henkilöstö vastaa ryhmän toiminnasta
- monipuoliset mahdollisuudet ohjattuun ja virkistävään toimintaan
- mahdollisuus lepoon ja itsekseen oloon rauhallisessa ympäristössä
- yhteistyön toteutuminen kodin ja koulun kanssa.

⁹ Laki julkisista hankinnoista (348/2007) **(1397/2016)**

4.1. Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen

Kunta voi järjestää toimintaa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkia palvelun ostopalveluna muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai antamalla avustusta palvelujen tuottajalle¹⁰. Kunta voi käyttää edellä mainittuja toiminnan järjestämistapoja myös samanaikaisesti. Julkisia palvelujen tuottajia ovat kunnat, kuntayhtymät sekä seurakunnat ja seurakuntayhtymät. Yksityisiä palvelujen tuottajia ovat esimerkiksi järjestöt, yhdistykset, yhtiöt ja muut palvelujen tuottajat. Kunnan ja palveluntuottajan välille laaditaan sopimus.

Kunnan järjestäessä tai hankkiessa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa, sitä tulee tarjota kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta oppilaille, joilla on perusopetuslain mukainen päätös erityisestä tuesta¹¹. Tällöin kunta saa toimintaan valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain¹² mukaisesti. Valtionosuuden saamisen edellytyksenä on, että toimintaa järjestetään edellä mainituille lapsiryhmille. Kunnan tulee toimintasuunnitelmansa mukaisesti tiedottaa toiminnasta ja toiminnan järjestämistavoista kuntalaisille.

Lapsen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan on huoltajalle vapaaehtoista. Toimintaa tulee tarjota joko 570 tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapselle¹³. Perheet hyödyntävät tarjolla olevan toiminta-ajan tarpeidensa mukaisesti. Toimintaa voidaan järjestää koulun työvuoden aikana arkipäivisin esimerkiksi keskimäärin 3 tai 4 tuntia päivässä, joko aamu- tai iltapäivätoimintana tai molempina. Sitä voidaan järjestää arkipäivinä pääsääntöisesti kello 7.00–17.00 välisenä aikana. Tarkoituksenmukaista on ajoittaa aamu- ja iltapäivätoiminta sellaiseen ajankohtaan, jolla mahdollisimman hyvin voidaan välttää lasten yksinolo ja tukea koulunkäynnin, vanhempien työelämän ja perheiden vapaa-ajan yhteensovittamista. Otettaessa lapsia aamuja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita¹⁴. Aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan määrätä kuukausimaksu¹⁵.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla lapsella on tarjottava välipala¹⁶. Välipalat suunnitellaan monipuolisiksi ja vaihteleviksi siten, että ne noudattavat kansallisia ravitsemussuosituksia ja ottavat huomioon ruokailuun liittyvät erityistarpeet. Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvilla lapsilla on oikeus turvalliseen toimintaympäristöön¹⁷. Toiminnassa käytetään koulun tai muita toimintaan soveltuvia lähiympäristön tiloja. Toiminnan järjestäjänä kunnan tulee varmistaa, että tilat ja välineet ovat toimivia, turvallisia ja tarkoituksenmukaisia. Toimintapaikassa tulee olla voimassa oleva turvallisuus- ja pelastussuunnitelma. Koulutilojen käytön suunnittelussa, koulurakennusten korjauksissa ja uusien koulujen rakentamisessa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon aamu- ja iltapäivätoiminnan tilatarpeet. Toimintaympäristön tulee tukea toiminnalle asetettuja tavoitteiden saavuttamista, ja sitä suunniteltaessa tulee ottaa turvallisuuden lisäksi huomioon toiminnan luonne ja tarkoitus, lapsen kiinnostuksen kohteet ja toiminnan monipuolisuus.

¹⁰ Perusopetuslaki 48 b § 3 mom. (1136/2003)

¹¹ Perusopetuslaki 48 b § 1 mom. (1136/2003) ja Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

¹² Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) 5 § 3 a (1137/2003) **5 § 4 kohta (1705/2009)**

¹³ Perusopetuslaki 48 b § 4 mom. (1081/2006)

¹⁴ Perusopetuslaki 48 b § 2 mom. (1136/2003)

¹⁵ Perusopetuslaki 48 f 1 mom. (~~1081/2006~~) **(127/2016)**

¹⁶ Perusopetuslaki 48 d § (1136/2003)

¹⁷ Perusopetuslaki 48 d § (1136/2003)

Tilakysymyksissä monihallintokuntien yhteistyön merkitys korostuu, koska kaupunki ei ole rakentanut iltapäivätoimintaa varten erillisiä toimitiloja. Kouluilla iltapäivätoiminnan tilatarve huomioidaan siten, että iltapäivätoiminta menee opetuksen rinnalla muun koulun tiloissa tapahtuvan toiminnan edelle.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa sattuneen tapaturman hoito on lapselle maksuton¹⁸. Kunta voi ottaa vakuutuksen aamu- ja iltapäivätoiminnassa oleville lapsille.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa tulee olla toiminnan järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä ammattitaitoisia ohjaajia¹⁹. Lain mukaan kunnan tulee varmistaa ohjaajien määrän ja osaamisen lisäksi se, että niiltä henkilöiltä, jotka työskentelevät henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa ilman huoltajan läsnäoloa, pyydetään nähtäväksi ote rikosrekisteristä.²⁰

Aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstö ei saa sivullisille ilmaista lasta tai hänen huoltajaansa koskevia salassa pidettäviä tietoja tai luovuttaa salassa pidettäviä asiakirjoja. Tietojen ilmaiseminen ja asiakirjan luovuttaminen on mahdollista vain huoltajan yksilöidyn suostumuksen perusteella²¹. Perusopetuksesta ja siihen liittyvästä oppilashuollosta vastaavat henkilöt voivat luovuttaa aamu- ja iltapäivätoiminnasta vastaaville henkilöille toiminnan asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän järjestämään aamu- ja iltapäivätoimintaan, aikaisemman järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opetuksen tai toiminnan järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä²².

4.1.1 Aamu- ja iltapäivätoiminnan hallinnointi ja koordinointi

Toimintaa hallinnoi ja koordinoi ja Lahden kaupungin sivistyksen palvelualueen Lasten ja nuorten kasvun -vastuualue. Lahden kaupungin koordinoimasta iltapäivätoiminnasta kokonaisvastuu on sivistyslautakunnalla. Lahden kaupungin perusopetuksen iltapäivätoiminnan kehittämisen, linjausten ja arvioinnin tukena toimii kaksi eri kokoonpanoin kokoontuvaa tiimiä.

- **Kerho- ja iltapäivätoiminnan johtotiimi** vastaa toiminnan kokonaisuuden linjauksista sekä toimintaedellytysten luonnista ja se kokoontuu noin kerran kuukaudessa. Tiimiin kuuluvat kerho- ja iltapäivätoiminnan hallinnoinnista ja koordinoinnista vastaavat henkilöt sekä edustajat perusopetuksesta ja Lasten ja nuorten vastuualueen Yhteiset palvelut -yksiköstä

¹⁸ Perusopetuslaki 48 d § (1136/2003)

¹⁹ Perusopetuslaki 48 e § (1136/2003)

²⁰ Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) 2 § 2 mom. (1138/2003) 2 § 1 mom. (926/2012) ja 5 § a ja b (1138/2003)

²¹ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)

²² Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (642/2009) 40 § 3 mom. 642/2010

- **Asiantuntijatiimin** tehtävä on suunnitella ja kehittää toimintaa. Tiimi keskustelee toiminnan järjestämiseen ja sisältöihin liittyvistä linjauksista ja se kokoontuu noin viisi kertaa vuodessa. Tiimiin kuuluvat palvelupäällikkö, perusopetuksen asiantuntija ja palveluntuottajien edustajat.

Iltapäivätoiminnan järjestämisestä vastaa Lahden kaupungin sivistyksen palvelualueen Lasten ja nuorten kasvun -vastuualue. Kunnan on koulutuksen järjestäjänä ilmoitettava perusopetuslain mukaiseen iltapäivätoimintaan osallistuvien oppilaiden kokonaismäärä tilastokeskukseen vuosittain 20.9. tilanteen mukaan.

Koordinointityöhön kuuluu:

- toiminnan kokonaissuunnittelu ja ohjeistaminen
- lainsäädännön edellyttämien toimenpiteiden valmistelu ja seuranta
- kaupunkitasoisen toimintasuunnitelman laadinta
- avustussopimusten laadinta
- yhteistyön rakentaminen ja suunnittelu
- tiedottaminen
- palvelujen yhdenmukaistaminen (mm. toimitilat, henkilöstön riittävä pätevyys, tiedottamisen yhdenmukaistaminen)
- keskitetyn koulutustarjonnan suunnittelu ja järjestäminen
- toiminnan laadun arviointi ja seuranta.

4.1.2 Toiminnan järjestämisen periaatteet

Lahdessa toiminnan kohderyhmänä ovat ensimmäisen ja toisen vuosiluokkien oppilaat sekä erityisten tuen piiriin kuuluvat oppilaat (POL 17§:n 2 mom). Lain mukaan kullekin toiminnan piiriin kuuluvalla oppilasryhmälle tulee järjestää toimintaa. Tarjottavan toiminnan määrä voi vaihdella eri kohderyhmien kesken.

- Oppilaalla ei ole subjektiivista oikeutta saada perusopetuslain mukaisia iltapäivätoimintapalveluja.
- Oppilaalle iltapäivätoimintaan osallistuminen on vapaaehtoista.
- Oppilaalle tarjotaan iltapäivätoiminnassa välipala.
- Toimintaan osallistuvien oppilaiden tulee olla palveluntuottajien toimesta vakuutettuja tapaturman varalta.

Toimintaa tarjotaan lainsäädännön edellyttämä 760 tuntia lukuvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla oppilaalla ja toimintaa järjestetään ainoastaan koulupäivinä pääsääntöisesti klo 12–16. Toimintaa ei järjestetä koulujen loma-aikoina eikä lauantaityöpäivinä.

Mikäli hakuajan päätyttyä toimintapaikkaan on alle 15 hakijaa, kaupunki ja palveluntuottaja voivat yhdessä sopia toiminnan aloittamatta jättämisestä. Näin meneteltäessä aloittamatta jääneeseen ryhmään hakeneet oppilaat voidaan ohjata

hakijoiksi lähimpään toimintapaikkaan. Jos toimintapaikan lähialueella ei ole toista toimintapaikkaa, huoltajille ilmoitetaan asiasta ja heille annetaan mahdollisuus täydentää hakemusta tältä osin.

~~Lahdessa erityishuoltolain piiriin kuuluville oppilaille vuosiluokilla 0-9 järjestetään erityishuoltolain 1977/519 2 § 10 kohdan mukaista aamu- ja iltapäivähoitoa osana perusopetuslain mukaista koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa ei järjestetä koulujen loma-aikoina. Lahden perusopetus ei järjestä erityishuoltolainpiiriin kuuluville oppilaille aamu- ja iltapäivähoitoa 1.8.2024 alkaen. Toiminnan järjestäminen ei kuulu perusopetuslain piiriin. Hyvinvointiyhtymä voi ostaa Lahden kaupungilta vaativan tuen oppilaiden (VET) aamu- ja iltapäivähoidon. Erityishuoltolain mukaisen loma-ajan hoidon järjestäjä on Päijät-Hämeen Hyvinvointialuekuntayhtymä, vammaispalvelut.~~

4.1.3 Työn ja vastuun jako

Perusopetuksen iltapäivätoimintaa toteutetaan omana palveluna ja kaupungin ulkopuolisten palveluntuottajien tuottamana. Palveluntuottajalla tarkoitetaan joko kaupungin omana toimintana järjestettyä tai ulkopuoliselta taholta ostettua/avustettua toimintaa.

Ulkopuolinen palveluntuottaja ja Lahden kaupunki tekevät avustussopimuksen yhteistoiminnasta. Avustussopimuksesta ilmenee, että kaupunki on sitoutunut järjestämään ja palveluntuottaja toteuttamaan iltapäivätoimintaa sopimukseen kirjatuin ehdoin.

Palveluntuottaja sitoutuu toimimaan iltapäivätoiminnassaan Lahden kaupungin sivistyslautakunnan hyväksymän toimintasuunnitelman mukaisesti. Toimintasuunnitelma on laadittu yhteistyönä Lahden kaupungin ja palveluntuottajien kanssa.

Palveluntuottaja vastaa ohjaajiensa työnantajavelvoitteista ja huolehtii siitä, että sillä palvelussuhteessa olevilla ohjaajilla on mahdollisuus osallistua yhteisiin ohjaajatapaamisiin esimiehen määräämällä tavalla.

Perusopetuspalvelut sopii palveluntuottajan kanssa hallitsemansa tilan luovuttamisesta palveluntuottajan käyttöön koulupäivinä iltapäivätoiminnan toiminta-ajaksi. Palveluntuottajat järjestävät iltapäivätoimintaa omissa tai kaupungin tiloissa. Tilojen tulee olla oppilasryhmän kokoon nähden riittävät ja turvalliset.

4.1.4 Toiminnan rahoitus

Iltapäivätoimintaa rahoitetaan kaupungin budjettiin varatulla määrärahalla ja asiakkailta palvelusta perittävillä kuukausimaksuilla. Sivistyslautakunta päättää avustusten jakamisesta hyväksyessään talousarvion käyttösuunnitelman.

4.1.5 Toiminnasta tiedottaminen

Lasten ja nuorten kasvu –vastualue tiedottaa Lahden kaupungin järjestämästä perusopetuksen iltapäivätoiminnasta.

Tietoa iltapäivätoiminnasta, toimintapaikoista, niihin hakeutumisesta sekä valintaperusteista löytyy Lahden kaupungin koululaisten iltapäivätoiminnan kotisivuilta (www.lahti.fi => Palvelut=> Perusopetus=> Iltapäivätoiminta).

Koulut tiedottavat omalla alueellaan järjestettävästä iltapäivätoiminnasta mm. ~~Pedonet-sivuillaan~~, Wilmassa sekä koulutulokkaiden tilaisuuksissa.

Palveluntuottajat tiedottavat omasta toiminnastaan Lasten ja nuorten kasvun vastualueelle, huoltajille, kouluille ja muille yhteistyötahoille.

~~Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti esioppilaiden huoltajille tiedotetaan koululaisten iltapäivätoiminnasta ja toimintaan hakemisesta myös varhaiskasvatuksen toimesta.~~

Lisätietoja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta löytyy Opetushallituksen sivuilta (www.edu.fi).

4.1.6 Iltapäivätoimintaan hakeminen

Haku aika iltapäivätoimintaan on keväällä. Toimintaan haetaan pääsääntöisesti sähköisesti **Wilmasta sekä kaupungin verkkosivuilta (www.lahti.fi => Palvelut=> Perusopetus=> Iltapäivätoiminta)** hakuilmoituksessa ilmoitettuna aikana. ~~Yksityiskoulujen iltapäivätoimintaan haetaan vain paperilomakkeella, jonka palautusosoite ilmoitetaan apip-toiminnan tiedotteessa.~~

Toimintaan hakemisesta ilmoitetaan Etelä-Suomen Sanomissa kouluun ilmoittautumisilmoituksen yhteydessä tammi-/helmikuun aikana. Hakemisesta tiedotetaan myös Lasten ja nuoren kasvun vastualueen palvelu- ja toimintayksiköissä sekä Lahden kaupungin kotisivuilla.

1. ~~luokkalaisille~~ **luokan oppilaille** tiedotetaan koulutulokaspostin yhteydessä, 2. **luokan oppilaille** ~~luokkalaisille~~ tiedotetaan Wilman kautta.

Toimintaan voi hakea myös kesken toimintakauden. Hakuajan päättymisen jälkeen paperiset hakulomakkeet palautetaan palveluntuottajalle (yhteystiedot

iltapäivätoiminnan esitteessä ja kaupungin nettisivuilla) ja ne käsitellään saapumisjärjestyksessä. Iltapäivätoiminnan paikka ei siirry seuraavalle kaudelle vaan toimintaan haetaan aina lukuvuodeksi kerrallaan.

4.1.7 Tapaturmavakuutus

Toiminnassa sattuneen tapaturman hoito on oppilaalle maksutonta. Palveluntuottaja huolehtii ~~aamu~~- ja iltapäivätoimintaan osallistuvan oppilaan vakuuttamisesta.

4.1.8 Toimintaympäristö ja turvallisuus

Kaupunki vastaa siitä, että toimitilat ja välineet ovat tarkoituksenmukaisia ja toimintaan sopivia. On tärkeää, että iltapäivätoimintaan osallistuvilla lapsilla on turvallinen olo, toimintaympäristön tulee olla fyysisesti ja henkisesti turvallinen. Jokaisella ryhmällä tulee olla käytössään sekä sisä- että ulkotilat. Palveluntuottaja huolehtii siitä, että oppilas ei joudu väkivallan tai muun kiusaamisen kohteeksi ja havaittuihin ongelmiin puututaan välittömästi.

Kukin palveluntuottaja vastaa omissa tiloissaan tapahtuvan iltapäivätoiminnan toimintapaikkojen turvallisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Toimintaan osallistuvat ohjaajat tulee perehdyttää toimintapaikan pelastus- ja turvallisuussuunnitelmiin.

4.1.9 Henkilöstön kelpoisuusehdot

Valtioneuvoston asetuksessa (115/2004) säädetään perusopetuslain 8a luvussa tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan kelpoisuusehdoista seuraavasti:

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ohjaajana toimimaan on kelpoinen henkilö, 1) joka on suorittanut tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon, opistoasteen tutkinnon, ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon ja jolla on koulutuksen yhteydessä hankittu tai kokemuksella osoitettu taito toimia lapsiryhmän ohjaajana taikka 2) jolla on kelpoisuus antaa luokanopetusta, esiopetusta, erityisopetusta tai aineenopetusta tai toimia oppilaanohjaajana.

Lasten kanssa työskentelevän ohjaajan tulee esittää rikosrekisterilain 6 § ja 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteritaustaote työnantajalleen.

4.1.10 Täydennyskoulutus

Elokuussa palvelupäällikkö **perusopetuspalvelut** järjestää perehdyttämiskoulutuksen iltapäivätoiminnan ajankohtaisista asioista.

Ohjaajille pyritään järjestämään koulutusta pari kertaa vuodessa yhteistyössä alueellisen kehittämisverkoston, palveluntuottajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Ohjaajien koulutuksista johtuvia poikkeuksellisia toimintapäiviä iltapäivätoiminnassa voi lukuvuoden aikana olla yksi.

4.1.11 Toimintaan ottaminen

Turvallisen iltapäivätoiminnan toteutumisen lähtökohtana on, että vähintään kaksi ohjaajaa osallistuu ryhmän ohjaamiseen. Ryhmäkoon määrittämiseen vaikuttavat hakuaikana hakeneiden oppilaiden määrä, ryhmän toimintaympäristö ja oppilaiden erityiset kehitykseen ja terveyteen liittyvät tarpeet. Toimintapaikassa saa kelpoisuusehdot täyttävää ohjaajaa kohden olla maksimissaan 15 yleisopetuksen oppilasta (alarajaa ei määritellä). Kaupunki ja palveluntuottaja sopivat toimintapaikkakohtaiset lapsimäärät.

Erytystä tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla toteutetaan samoja järjestämisen periaatteita kuin yleisopetuksen oppilailla, ryhmään sijoittamisessa huomioidaan oppilaan ikä ja kehitysvaihe.

Otettaessa oppilaita iltapäivätoimintaan heihin sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita. Iltapäivätoimintaan ottamisesta tehdään hallinnollinen päätös Lahden kaupungin voimassa olevan hallintosäännön ja sivistyksen palvelualueen toimintasäännön mukaisesti.

Hakuajan päätyttyä palveluntuottaja saa käyttöönsä hakemukset toimintapaikkakohtaisen ryhmäsuunnittelun tekemistä varten. Määräajassa saapuneet hakemukset käsitellään iltapäivätoiminnan valintakokouksissa toimintaan ottamisen periaatteita noudattaen.

Toimintaan ottamisen periaatteet:

1) **Keväällä hakuajan päättymisen jälkeen Keväällä hakuaikana hakeneet**

- kaikki hakuaikana toimintaan hakeneet 1. ja 2. luokkalaiset ja kaikkien vuosiluokkien erityisen tuen oppilaat otetaan toimintaan.

- Kaikki hakuaikana toimintaan hakeneet 1.–2. vuosiluokan sekä erityisen tuen oppilaat otetaan huomioon. Ellei kaikille hakeneille voida järjestää paikkaa, niin etusijalla ovat koulunsa aloittavat ensimmäisen vuosiluokan oppilaat.
- Mikäli hakuaikana ryhmään hakee enemmän oppilaita kuin on paikkoja, valintakriteerit ovat seuraavat:
- Etusijalla ovat ensimmäisen vuosiluokan oppilaat ja toisella sijalla 2.vuosiluokan oppilaat sekä erityisen tuen oppilaat.
- Jos hakijoiden joukossa on 2. vuosiluokan oppilaita tai erityisen tuen oppilaita enemmän kuin ryhmään mahtuu, niin jonoon jääneiden jonojärjestys arvotaan. Ensimmäisenä arvottu jää jonoon 1. sijalle. Kaksoset ovat arvonnassa mukana parina.
- Hakuajan jälkeen tulleet hakemukset menevät jonoon saapumisjärjestyksessä.
- erityistä tukea tarvitseva oppilas pyritään sijoittamaan ryhmärakenteeltaan ja toimintaympäristöltään hänelle parhaiten sopivaan toimintapaikkaan.
- jos ensisijaiseen ryhmään ei mahdu voidaan paikka osoittaa toissijaisen hakutoiveen mukaan.
- myönnettyjä paikkoja voidaan varata vain yksi oppilasta kohden.
- kaupunki ja palveluntuottaja määrittävät toimintapaikalle maksimi ryhmäkoon, jota noudatetaan toimintaan ottamisessa hakuajan päättymisen jälkeen.
- viranhaltijapäätös toimintaan ottamisesta/jonottamisesta lähetetään huoltajalle kesäkuun loppuun mennessä.

2) Kevään hakuajan päättymisen jälkeen

- tulleet hakemukset käsitellään saapumisjärjestyksessä.
- paikka myönnetään, jos ryhmässä on tilaa.
- erityistä tukea tarvitseva oppilas pyritään sijoittamaan ryhmärakenteeltaan ja toimintaympäristöltään hänelle parhaiten sopivaan toimintapaikkaan.
- jos ensisijaiseen ryhmään ei mahdu voidaan paikka osoittaa toissijaisen hakutoiveen mukaan.
- myönnettyjä paikkoja voidaan varata vain yksi oppilasta kohden, jonottaa voi useampaan ryhmään.

4.1.12 Asiakkaan kuukausimaksut

Lahden kaupungin sivistyslautakunta päättää kuukausimaksujen suuruuden perusopetuslain mukaisesti.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta peritään kuukausimaksu. Maksu peritään jokaisesta sellaiselta kuukaudelta, jona oppilas osallistuu toimintaan. Elokuulta peritään puolet kuukausimaksusta. Kesäkuulle ajoittuvista toimintapäivistä ei peritä maksua.

Palveluntuottaja perii maksut toteuttamastaan toiminnasta.

Jos oppilas on sairautensa vuoksi poissa enemmän kuin 10 toimintapäivää kalenterikuukauden aikana, peritään maksua puolet kuukausimaksun määrästä. Mikäli poissaolo sairauden vuoksi kestää koko kalenterikuukauden, maksua ei peritä.

Pyydettyessä sairauspoissaoloista tulee esittää terveydenhoitajan tai lääkärin todistus. Muun kuin sairauden vuoksi etukäteen ilmoitetusta koko kalenterikuukauden poissaolosta peritään puolet kuukausimaksusta. Toimintaan osallistumisesta asiakkailta ei voida periä muita maksuja.

Irtisanomiskuukaudesta peritään täysi maksu.

Jos ~~aamu~~ ja iltapäivätoiminnasta oppilaalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, palveluntuottaja saa periä vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä siten kuin korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu saadaan sopijapuolten näkemyksen mukaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ~~ulosottotoimin~~ (367/1961) täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Koululaisten ~~aamu~~ ja iltapäivätoiminnan kuukausimaksusta voi anoa vapautusta, mikäli perhe saa toimeentulotukea tai perheen taloudellinen tai sosiaalinen tilanne sitä edellyttää.

Maksuvapautus~~anomukset~~ hakemukset palautetaan ~~anomuslomakkeessa~~ hakemuksessa ja maksutiedotteessa annetun ohjeen mukaisesti. Maksuvapautushakemuksen Anomuslomakkeita saa perusopetuspalveluista, palveluntuottajilta, ja sen voi tulostaa perusopetuksen ~~aamu~~ ja iltapäivätoiminnan verkkosivuilta. Myönnetystä toimeentulotuesta on esitettävä myönteinen päätös, muussa tapauksessa perheiden on tehtävä tul selvitys perheen kaikista tuloista ja tuista.

4.1.13 Irtisanoutuminen

~~Iltapäivätoimintapaikan irtisanominen tulee tehdä kirjallisesti palveluntuottajalle ja palveluntuottaja ilmoittaa irtisanomisesta Lasten nuorten kasvun vastuualueelle. Mikäli myönnettyä toimintapaikkaa ei vastaanoteta, irtisanomisaika on viikko viranhaltijapäätöksen vastaanottamisesta. Muutoin voimassa on kahden viikon irtisanomisaika, joka alkaa siitä päivästä, kun palveluntuottaja on ottanut ilmoituksen vastaan. Lapselle myönnetty iltapäivätoiminnan paikka on toimintapaikkakohtainen eikä se siirry toimintapaikasta toiseen oppilaan mukana esimerkiksi perheen muuttaessa.~~

Iltapäivätoimintapaikan irtisanominen tulee tehdä kirjallisesti joko sähköisesti kaupungin verkkosivujen kautta tai paperisena irtisanomisilmoituksena, joka tulee toimittaa palveluntuottajalle. Palveluntuottaja ilmoittaa irtisanomisesta Lasten nuorten kasvun vastuualueelle. Mikäli myönnettyä toimintapaikkaa ei vastaanoteta, irtisanomisaika on viikko viranhaltijapäätöksen vastaanottamisesta. Muutoin irtisanomisilmoitus tulee toimittaa palveluntuottajalle tai lähettää sähköisesti 15. päivään mennessä ja se astuu voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Iltapäivätoiminta alkaa aina kuukauden ensimmäisenä päivänä ja päättyy kuukauden viimeisenä päivänä. Lapselle myönnetty iltapäivätoiminnan paikka on

toimintapaikkakohtainen eikä se siirry toimintapaikasta toiseen oppilaan mukana esimerkiksi perheen muuttaessa.

4.1.14 Välipala

Lahden kaupungin perusopetuksen iltapäivätoiminnassa päivittäin tarjottava välipala on vaihteleva ja täysipainoinen. Välipala nautitaan kiireettömästi hyviä tapoja noudattaen.

Välipalaa itse valmistavissa toimintapaikoissa ohjaajilla tulee olla voimassa oleva hygieniapassi. Välipalan tilaamista / valmistamista varten huoltajia pyydetään riittävän ajoissa ilmoittamaan ~~oppilaan~~ lapsen läsnäolopäivät.

4.1.15 Koulumatkaetuus

Lahden kaupungin sivistyslautakunta päättää koulumatkaetuuksista.

4.1.16 Toiminnan seuranta ja tilastointi

Perusopetuslain 8 a luvun 48 c § mukaan kunnan tulee arvioida antamaansa tai hankkimaansa aamu- ja iltapäivätoimintaa, sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoituksena on turvata toiminnan tavoitteiden toteutuminen sekä laadullisten tekijöiden kehittyminen. Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Toiminnan laadun seuranta kuuluu koordinoititaholle. Lakisääteisen koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan toteutumisesta raportoidaan sivistyslautakunnalle vuosittain. Raportissa selvitetään toimintaan osallistuneiden oppilaiden lasten määrän kehitys, toiminnan talous, sisältö, yhteistyö, laadun arviointi ja muut keskeiset asiat.

Perusopetuspalvelut kerää kaikilta palveluntuottajilta 20.9. tilanteen mukaiset toimintaan osallistuvien lasten toiminnassa mukana olevien oppilaiden lukumäärät. Tilastotiedot kootaan Tilastokeskuksen kuntalomakkeelle. Toimintaan osallistuvien lasten, oppilaiden ja ryhmien sekä toimintapäivien lukumäärät luovat perustan lakisääteisen iltapäivätoiminnan kuntakohtaisen valtiosuuden määräytymiseen. Lasten ja nuorten kasvun vastualue vastaa perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan tilastoinnista. Tilastoinnin avulla seurataan mm. toiminnan määrällistä riittävyttä.

Palveluntuottaja laatii omasta toiminnastaan suunnitelmat, arvioinnit ja käyttäjätilastot. ~~Palvelupäällikkö~~ Perusopetuspalvelut kokoaa tilastot ja arvioinnin tulokset toiminnan kehittämiseksi ja yhtenäistämiseksi.

5. Yhteistyö toimijoiden kesken

Avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri vuorovaikutuksessa luo pohjan hyvälle yhteistyölle. Ohjaajat ovat ensisijaisesti yhteydessä huoltajaan mieltiessään oppilaan käyttäytymiseen ja hyvinvointiin liittyviä asioita. Huoltajan luvalla ohjaaja voi olla yhteydessä opettajaan, ~~oppilas~~ **opiskelu** huoltohenkilöstöön tai muihin asianosaisiin, jos asian hoitaminen sitä edellyttää.

~~Oppilas~~ **Opiskelu** huoltohenkilöstö on tietoinen koulun oppilaiden iltapäivätoiminnasta siinä määrin, että voi oppilaiden tukitoimia suunniteltaessa huomioida myös lapsen iltapäivän aikaisen toiminnan. ~~Oppilas~~ **Opiskelu** huolto toimii tarvittaessa huoltajan luvalla yhteistyössä iltapäivätoiminnan henkilöstön kanssa.

5.1. Yhteistyössä kodin kanssa

Yhteistyö edellyttää avointa ja luottamuksellista vuorovaikutusta kodin kanssa. Yhteistyölle tulee paikallisesti luoda selkeät yhteistyömallit ja -rakenteet. Ennen lukuvuoden alkua kaikissa toimintapaikoissa järjestetään tutustumispäivä, jolloin luodaan pohja toimivalle kasvatuskumppanuudelle **yhteistyölle**. Toimintavuoden aikana huoltajille tarjotaan mahdollisuus keskustella ohjaajien kanssa lasta koskevista asioista. Toiminnan sisällöistä ja toimintaperiaatteista tiedotetaan huoltajia toimintakauden aikana. Lukuvuoden aikana ryhmän toiminnasta tiedotetaan perheitä toimintapaikkakohtaisesti. Poikkeuksellisista toiminta-ajoista tiedotetaan huoltajia vähintään kaksi viikkoa aikaisemmin. Perheiden kanssa tulee sopia kirjallisesti turvallisuus- ja vastuukysymyksistä esim. kotiinlähdön osalta.

5.2 Yhteistyössä koulun kanssa

Toiminnan järjestämisessä tehdään yhteistyötä koulun kanssa, tavoitteena on tiivistää yhteistyötä **lapsen** ~~oppilaan~~ parhaaksi. Koko koulun henkilökuntaa tulee informoida koululla järjestettävästä iltapäivätoiminnasta. Iltapäivätoiminnan ohjaajien, oppilaiden, opettajien sekä koulun muun henkilöstön välisellä yhteistyöllä luodaan rakenteet toimivalle ja säännölliselle yhteistyölle sekä yhteiselle toimintakulttuurille.

Iltapäivätoimintaa kehitetään yhteistyössä rehtorin, opettajien ja koulunkäyntiavustajien kanssa. Toiminnassa huomioidaan koulun opetussuunnitelma. Iltapäivätoiminnan ohjaajat ja opettajat informoivat toisiaan koulutyössä ja iltapäivätoiminnassa tapahtuvista muutoksista esim. retkistä, tukiopetustunneista jne. On tärkeää, että oppilaan päivän kokonaisuudessa koulun opetushenkilöstö, iltapäivätoiminnan henkilöstö ja koulun ~~oppilas~~ **opiskelu** huolto toimivat keskenään luontevassa vuorovaikutuksessa. Palveluntuottajan edustaja ja palvelupäällikkö voi huoltajan suostumuksella ja oppilashuollon toivomuksesta osallistua tarvittaessa

oppilashuollon palavereihin ja oppimissuunnitelman sekä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laadintaan tai tarkistamiseen.

*Iltapäivätoimintaan osallistuva oppilas **lapsi** voi osallistua myös koulun kerhotoimintaan. Ennen toimintaan osallistumista käytännöistä ja vastuista siirtymä- ja toiminta-ajalta sovitaan yhteistyössä koulun, palveluntuottajan ja huoltajan kanssa.*

5.3 Muut yhteistyötahot

Aamu- ja iltapäivätoiminta rakennetaan jatkumona varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kasvatustehtävälle yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa.

Lasten ja nuorten kasvun vastualueen maahanmuuttajakoordinaattori ja lapsen asioista vastaava sosiaalitoimen henkilöstö tarvittaessa avustavat oppilaiden ~~aamu-~~ ja iltapäivätoimintaan hakemisessa ja toimintaan liittyvissä asioissa.

6 Tukea tarvitsevat lapset aamu- ja iltapäivätoiminnassa

Aamu- ja iltapäivätoiminta vahvistaa lasten kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Silloinkin, kun kyse on tukea tarvitsevista lapsista, toiminnan järjestämisen ja toteuttamisen lähtökohtana ovat aamu- ja iltapäivätoiminnan yleiset tavoitteet ja sisällöt. Työskentelytapojen ja toimintaympäristön suunnittelussa tulee ottaa huomioon lasten ikä ja kehitysvaihe sekä yksilölliset tarpeet. Toiminnan tulee tukea itsetunnon ja omatoimisuuden kehitystä, sosiaalista kasvua sekä itsenäistymistä lasten omien edellytysten mukaisesti. Lapsia kannustetaan aloitteellisuuteen ja aktiivisuuteen. Heille tarjotaan mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin ja yhdessä toimimiseen.

Toiminnan ja ajankäytön suunnittelu ja selkeys sekä tilanteiden ennakointi ovat erityisen tärkeitä kehityksessään tukea tarvitseville lapsille. Leikin merkitys korostuu varsinkin nuorimpien osalta. Monipuolinen toiminta ja toiminnalliset työtavat edistävät lasten kehitystä. Liikunta, pelit ja leikit ovat hyviä välineitä myös sääntöjen noudattamisen ja itsesäätelyn harjaannuttamiseen. Yhdessä toimimisen taitoihin ja myönteisen vuorovaikutuksen edistämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Tilojen ja välineiden tulee olla myös tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin sopivia. Huomiota kiinnitetään muun muassa tilojen kokoon, muunneltavuuteen ja esteettömyyteen sekä kulkureittien toimivuuteen. Oikein suunnitelluilla ratkaisuilla tuetaan lasten omatoimista ja helppoa liikkumista ja toimimista tiloissa. Värienkäytöllä ja valaistuksella voidaan vaikuttaa ympäristön hahmottamiseen ja antaa virikkeitä. Toiminnassa huolehditaan aina lasten psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.

Ohjaajien ammatillista osaamista työskentelyssä tukea tarvitsevien lasten kanssa vahvistetaan mm. perehdytyksen avulla. Ohjaajien työtä voidaan tukea myös erityisopettajien tai

oppilasopiskelu huoltohenkilöstön antaman konsultaation avulla. Yhteistyö koulun kanssa lisää oppilaantuntemusta ja täydennyskoulutus varmistaa osaamista.

6.1 Aamu- ja iltapäivätoiminta yleisen, tehostetun ja erityisen tuen aikana

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä²³. Lain ja Opetushallituksen laatimien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden²⁴ mukaisesti oppilaan saama tuki voidaan jakaa yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Ne ovat laajuudeltaan ja kestoaltaan erilaisia tukiratkaisuja. Aamu- ja iltapäivätoiminta voi tarvittaessa olla osa perusopetuksessa oppilaalle annettavaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa tuen tasot määritellään seuraavasti:

* **Yleinen tuki** on osa kaikkea oppilaan kasvatusta, opetusta ja ohjausta. Tuen tarve on silloin luonteeltaan yleensä lyhytaikaista, oppilas voi tarvita vain yhtä tukimuotoa, kuten tukiopetusta tai osa-aikaista erityisopetusta.

* Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, annetaan **tehostettua tukea** hänelle laaditun, pedagogiseen arvioon perustuvan kirjallisen oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki.

* **Erityistä tukea** annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös, joka perustuu pedagogiseen selvitykseen. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), josta on käytävä ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.

Oppilaat, joille on tehty erityistä tukea koskeva päätös, ovat oikeutettuja hakemaan aamu- ja iltapäivätoimintaan koko perusopetuksen ajan. Kunta päättää toiminnan laajuudesta. Mikäli mahdollista, erityistä tukea saavien oppilaiden aamu- ja iltapäivätoiminta järjestetään muun aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä. Jos oppilaiden tarpeet sitä edellyttävät, voidaan toiminta järjestää myös omissa ryhmissä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen mahdollisuuksien mukaan oman ikäkauden mukaisissa ryhmissä tukee erityistä tukea saavien oppilaiden kehitystä.

Kun tehostettua tai erityistä tukea saava oppilas osallistuu aamu- ja iltapäivätoimintaan on tärkeää että aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstö ottaa lapsen tuen tarpeet huomioon. Yhtä tärkeää on, että koulussa nähdään aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjoamat mahdollisuudet oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseen.

6.1.1 Erityistä tukea tarvitseva oppilas aamu- ja iltapäivätoiminnassa

²³ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

²⁴ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muuttaminen ja täydentäminen, MÄÄRÄYS 50/01/2010

Iltapäivätoiminnassa noudatetaan yleisiä tavoitteita ja sisältöjä myös niiden oppilaiden kohdalla, joilla on erityisen tuen päätös. Toimintaan otettaessa tarkastellaan koko ryhmän toimivuutta ja oppilaan mahdollisuuksia toimia ryhmässä. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan toimintapaikka pyritään järjestämään oppilaan tarpeen mukaisesti. Huoltajan kanssa sovitaan, kuinka oppilaan erityiseen tukeen, kasvuun ja kehitykseen liittyvät tavoitteet huomioidaan ja ne kirjataan ennen toiminnan alkamista.

6.1.2. Kehitysvammaisen oppilaan koululaisen ~~aamu- ja iltapäivähoidon~~toiminnan järjestäminen

Kehitysvammaisen koululaisen iltapäivätoiminta on vahvasti osa kouluyhteisöä, lapsen toimintaympäristöä ja sitä toteutetaan joko koululla koulun tiloissa tai sitä lähellä olevissa toimintatiloissa.

Samoissa tiloissa tapahtuva opetus ja iltapäivätoiminta mahdollistavat tarkoituksenmukaisen toiminnan, jatkuvuutta lapsille yhteisen henkilökunnan muodossa sekä minimoi kuljetuskustannukset.

Lahden perusopetus ei järjestä erityishuoltolainpiiriin kuuluville oppilaille aamu- ja iltapäivähoitoa 1.8.2024 alkaen. Hoidon järjestäminen ei kuulu perusopetuslain piiriin. Päijät-Hämeen hyvinvointialue voi ostaa Lahden kaupungilta vaativan tuen oppilaiden (VET) aamu- ja iltapäivähoitoa. Erityishuoltolain mukaisen loma-ajan hoidon järjestäjä on Päijät-Hämeen Hyvinvointialue, vammaispalvelut.

Lahdessa erityishuoltolain piiriin kuuluville oppilaille vuosiluokilla 0–9 voidaan tuottaa järjestetään erityishuoltolain 1977/519 2 § 10-kohdan mukaista aamu- ja iltapäivähoitoa osana perusopetuslain mukaista koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, mikäli hyvinvointialueen kanssa niin sovitaan.

Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymän vammaispalvelujen ja toimintaa järjestävän Lahden kaupungin sivistyksen palvelualueen Lasten ja nuorten kasvun vastuualueen yhteistyöllä ohjataan kohderyhmään kuuluvat perheet hakemaan koululaiselle iltapäivätoimintapaikkaa.

Toimintamaksu

Vaikeasti tai/ja syvästi kehitysvammaisille koululaisille iltapäivätoiminta on erityishuolto-ohjelman päätöksen mukaisesti maksutonta.

Henkilöstö

Pääsääntöisesti kustakin toiminnallisesta ryhmästä vastaa vastuuhjaaja. Lisäksi ryhmässä on tarvittava määrä ohjaajia ja avustavaa henkilöstöä. Lapsiryhmää muodostettaessa otetaan huomioon lapsen yksilöllinen tuen tarve, ikä, luokka-aste sekä käytössä olevat sisä- ja ulkotilat.

~~Kokonaisen ja eheän koulupäivän kannalta on hyödyllistä, että koulunkäyntiavustajat osallistuvat kehitysvammaisten oppilaiden iltapäivätoimintaan.~~

~~Aamutoiminta~~

~~Lahden kaupunki ei järjestä aamutoimintaa missään yksikössä. Lahdessa aamutoimintaa järjestetään vain kehitysvammaisille koululaisille, joilla on EHO-päätös.~~

~~Loma-ajan hoito~~

~~Kehitysvammaisten koululaisten EHO-ohjelman mukaisen loma-ajanhoidon järjestäjä on Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymän vammaispalvelut.~~

6.2 Yhteistyö toiminnan järjestämisessä

Toiminnan järjestelyjä suunniteltaessa yhteistyö huoltajan, koulun ja aamu- ja iltapäivätoiminnan kesken on erityisen tärkeää. Huoltajan ja mahdollisesti koulun henkilöstön kanssa sovitaan, miten tehostettua tai erityistä tukea saavan oppilaan tarpeet sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvät tavoitteet otetaan huomioon aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Moniammatillinen yhteistyö lisää edellytyksiä oppilaan riittävään tukemiseen.

Tehostetun tuen aikana käytettävä oppimissuunnitelma sekä erityiseen tukeen kuuluva henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) voivat tarvittaessa sisältää kuvaukset oppilaan osallistumisesta aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa. Niissä voidaan kuvata, miten aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteet ja toimintamallit tukevat oppilaan kehitystä. Tällä tavoin oppilaan päivästä muodostuu kasvatuksellinen kokonaisuus.

Tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä. Oppilasta koskevien salassa pidettävien tietojen luovuttaminen aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstölle edellyttää huoltajan antamaa yksilöityä tiedonsiirtolupaa. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja voi osallistua oppilaan tehostettuun tukeen kuuluvan oppimissuunnitelman tai erityiseen tukeen kuuluvan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laadintaan huoltajan luvalla. Toiminnan järjestäjänä kunnan tulee huolehtia siitä, että aamu- ja iltapäivätoiminnan tehtävissä toimivat henkilöt perehdytetään henkilötietojen käsittelyyn, salassapitoon ja vaitiolovelvollisuuteen liittyviin säädöksiin sekä lastensuojelulainvelvoitteisiin²⁵

Tehostettua tai erityistä tukea saavilla oppilailla voi kunnan päätösten mukaisesti olla oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen. Sekä näiden että muiden kuljetukseen oikeutettujen oppilaiden osalta tulisi myös aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä pyrkiä siihen, että ko. oppilailla on

²⁵ Lastensuojelulaki 25 § 417/2007

mahdollisuus käyttää koulukuljetusetuutta²⁶. Silloin kun kuljetukset järjestetään, tulee huolehtia turvallisuudesta, vastuunjaosta ja kaikkien toimijoiden riittävästä ohjeistuksesta.

7. Muut kuntakohtaiset strategiat

Aamu- ja iltapäivätoimintaa kehitetään kaupungissa hyväksytyjen strategioiden lisäksi huomioimalla Lahden kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja kestävän kehityksen toimintamallit.

8. Yritysten ja yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö, markkinointi ja sponsorointi aamu- ja iltapäivätoiminnassa

Lahdessa noudatetaan Opetushallituksen antamia ohjeita.

---

²⁶ Perusopetuslaki 48 b § 3 mom. 1136/2003